

Selectieadvies archeologische monumentenzorg

Veghel - Markt 15-18 Programma van Eisen voor een archeologische begeleiding en een proefsleuvenonderzoek

**VUHbs PvE z.n.
(definitieve versie PvE)**

	Naam	Afdeling/bedrijf	Datum	Paraaf
Opsteller	Juan van der Roest	senior archeoloog, gemeente 's-Hertogenbosch afdeling SO/Erfgoed	24-10-2018	
Controle	Stefan Molenaar	senior archeoloog, gemeente 's-Hertogenbosch afdeling SO/Erfgoed	24-10-2018	SM
Controle Gemeente Meierijstad	Mark van den Broek	medew. gebiedsontwikkeling Erfgoed (Monumenten, Archeo- logie & Cultuurhistorie)	26-10-2018	

1. Inleiding

In het kader van de sloop en herontwikkeling van het voormalige postkantoor (Markt 17-18) en het naastgelegen voormalige bankgebouw (Markt 15-16) zullen er in de ondergrond van het plangebied grondroerende werkzaamheden plaatsvinden. De kans dat hierbij behoudenswaardige archeologische resten zullen worden verstoord, is reëel gezien de hoge archeologische verwachting voor alle perioden die voor het plangebied is opgesteld. Gezien deze verwachting is geadviseerd tot het laten uitvoeren van een archeologische begeleiding en een inventariserend veldonderzoek, protocol proefsleuven (IVO-P).

Voor dit onderzoek diende een PvE te worden opgesteld. De gemeente Meierijstad is - als bevoegde overheid - nu gevraagd het PvE te beoordelen. Het PvE is daartoe voorgelegd aan de afdeling SO/Erfgoed van de gemeente 's-Hertogenbosch.

1.1 Het plangebied

Het plangebied bevindt zich in de oude dorpskern van Veghel. Het onderzoeksgebied bevindt zich ter hoogte van de overgang van de oude kern van Veghel naar het terrein van kasteel Frisselstein. Op basis van een kaart van Hendrik Verhees uit 1791, die niet 100 % nauwkeurig te georefereren valt, wordt het plangebied doorsneden door een (gegraven) nevengeul van de Aa. Het westelijke deel van het plangebied is op de tekening in gebruik als formele tuin van het kasteel. Ter hoogte van de weg ten noorden van het plangebied wordt een poortgebouwtje weergegeven.

Het plangebied is bebouwd met het voormalige postkantoor (Markt 17-18) en een voormalige bankgebouw (Markt 15-16). Beide gebouwen zijn onderkelderd; op Markt 15-16 is het oostelijke deel tot 2 m -mv onderkelderd; van Markt 17-18 is een deel tot 3 m -mv onderkelderd. Er heeft daarvoor ook oudere bewoning bestaan, zie bureauonderzoek Econsultancy 2018.

Voor de locatie en exacte begrenzing van het plangebied wordt verwezen naar het PvE van VUHbs, zie onder.

2. PvE

VUHbs heeft ten behoeve van dit proefsleuvenonderzoek een PvE opgesteld:

Bink, M., 2018 : Programma van Eisen - Veghel Markt 15-18 - PvE zonder nummer - definitieve versie, v.1.2 - 27 augustus 2018.

Eerder was de conceptversie v.1.1 (14 augustus 2018) van dit PvE beoordeeld, daarbij waren enkele kleine op- en aanmerkingen geplaatst. Die zijn in deze definitieve versie in voldoende mate verwerkt.

Binnen het plangebied kunnen archeologische resten worden aangetroffen, welke dateren vanaf het Paleolithicum t/m met de Nieuwe Tijd. Er is nog geen sprake van vindplaatsen binnen het plangebied. Wel is duidelijk dat het plangebied deel uit maakt van de historische kern van Veghel en van het terrein van het voormalige kasteel Frisselstein. In principe dient rekening te worden gehouden met het aantreffen van alle spoor- en complextypen vanaf het Paleolithicum t/m de Nieuwe Tijd. Oudere sporen zijn mogelijk verstoord door jongere sporen, met name door de oude dorpskern van Veghel en de gracht rondom kasteel Frisselstein. Er zijn 20 onderzoeksvragen geformuleerd.

Gezien de grote onzekerheden met betrekking tot aan te treffen resten is vooralsnog niet voorzien in een (directe) doorstart naar een opgraving. Een doorstart is wel mogelijk na aanpassing van dit PvE door middel van een zogenaamd oplegvel.

3. Beoordeling PvE namens/door de Gemeente Meierijstad

Het PvE is goed opgesteld en volgens de huidige wet- en regelgeving; er zijn bij lezing en beoordeling van de definitieve versie van het PvE geen inhoudelijke op- en aanmerkingen meer bij geplaatst.

3.1 Selectieadvies Gemeente Meierijstad

Op grond van het voorgaande kan de gemeente Meierijstad instemmen met het PvE en het PvE kan bij dezen worden vastgesteld.

Programma van Eisen

Format conform KNA versie 4.1_VUhs_vs 1.2 (27-03-2018)

Locatie	Veghel-Markt 15-18		
Projectnaam	Markt 15-18		
Plaats binnen archeologisch proces			
X IVO – Proefsleuven (IVO-P)			
0 IVO – Overig (IVO-O)			
0 Opgraven Landbodems			
X IVO-P - variant Archeologische Begeleiding			
0 Opgraven Landbodems – variant Archeologische Begeleiding			
OPSTELLER	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
Auteur Senior KNA Archeoloog	Drs. M. Bink Actorregistratie: 75285302 Busterweg 4, 4153 RJ Beesd m.bink@Vu.nl 06-12910335	27-8- 2018	
controle/goedkeuring Senior KNA Archeoloog	Johan van Kampen Actorregistratie: 28951220 Busterweg 4, 4153 RJ Beesd j.c.g.van.kampen@Vu.nl 06-13596380/0345-533073	13-8- 2018	
OPDRACHTGEVER	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
	RHO Ruimtelijke Ontwikkeling Zuidoost Dhr. S. van Bogget stefan.vanbogget@rho.nl 040-3032313	14-8- 2018	
Goedkeuring bevoegde overheid			
	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
X Gemeente	Gemeente Meierijstad		
0 Provincie	Dhr. M. van den Broek		
0 Rijk	mvandenbroek@meierijstad.nl		
0 Overig			

Voorafursem bevoegd gerag
zie selectie adloies

Programma van Eisen

Format conform KNA versie 4.1 VUhbs vs 1.2 (27-03-2018)

Locatie	Veghel-Markt 15-18		
Projectnaam	Markt 15-18		
Plaats binnen archeologisch proces			
X IVO – Proefsleuven (IVO-P)			
0 IVO – Overig (IVO-O)			
0 Opgraven Landbodems			
X IVO-P - variant Archeologische Begeleiding			
0 Opgraven Landbodems – variant Archeologische Begeleiding			
OPSTELLER	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
Auteur Senior KNA Archeoloog	Drs. M. Bink Actorregistratie: 75285302 Busterweg 4, 4153 RJ Beesd m.bink@Vu.nl 06-12910335	27-8-2018	
controle/goedkeuring Senior KNA Archeoloog	Johan van Kampen Actorregistratie: 28951220 Busterweg 4, 4153 RJ Beesd j.c.g.van.kampen@Vu.nl 06-13596380/0345-533073	13-8-2018	
OPDRACHTGEVER	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
	RHO Ruimtelijke Ontwikkeling Zuidoost Dhr. S. van Bogget stefan.vanbogget@rho.nl 040-3032313	14-8-2018	
Goedkeuring bevoegde overheid			
	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
X Gemeente	Gemeente Meierijstad		
0 Provincie	Dhr. M. van den Broek		
0 Rijk	mvandenbroek@meierijstad.nl		
0 Overig			

Adviseur namens de bevoegde overheid	Gemeente 's-Hertogenbosch afdeling SO/Erfgoed Dhr. J. van der Roest j.vanderroest@s-hertogenbosch.nl 06 - 22 17 83 42 actorregister: 54 55 51 83	datum	paraaf
Kennisgeving Depothouder/eigenaar	Provinciaal Archeologisch Depot van de provincie Noord-Brabant Depotbeheerder de heer R. Louer Waterstraat 16 5211 JD 's-Hertogenbosch T: 06 18 30 32 25 (di-vr) E-mail: rlouer@brabant.nl (depotbeheerder)	datum	Paraaf

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS ONDERZOEKSGBIED	5
HOOFDSTUK 2 AANLEIDING EN MOTIVERING VAN HET ONDERZOEK	6
HOOFDSTUK 3 EERDER UITGEVOERD ONDERZOEK	6
HOOFDSTUK 4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING	6
4.1 Regionale archeologische en cultuurlandschappelijke context	6
4.2 Aard en ouderdom van de vindplaats(en)	10
4.3 Begrenzing en oppervlakte van de vindplaats(en)	10
4.4 Structuren en sporen	10
4.5 Anorganische artefacten	11
4.6 Organische artefacten	11
4.7 Archeozoölogische en botanische resten	11
4.8 Archeologische stratigrafie en diepte van vondstlagen	11
4.9 Gaafheid en conservering	12
HOOFDSTUK 5 DOELSTELLING EN VRAAGSTELLING	12
5.1 Doelstelling	12
5.2 Relatie met NOaA en/of andere onderzoekskaders	12
5.3 Vraagstelling	12
5.4 Onderzoeksvragen	12
HOOFDSTUK 6 METHODEN EN TECHNIEKEN	14
6.1 Methoden en technieken	14
6.2 Strategie	16
6.3 Omgang kwetsbare vondsten en monsters	16
6.4 Structuren en grondsporen	16
6.5 Lichten (bij waterbodems)	16
6.6 Aardwetenschappelijk onderzoek	17
6.7 Anorganische artefacten	17
6.8 Organische artefacten	17
6.9 Archeozoölogische, archeobotanische en fysisch antropologische resten	17
6.10 Overige resten	18
6.11 Dateringstechnieken	18
6.12 Beperkingen	18
HOOFDSTUK 7 UITWERKING EN CONSERVERING	18
7.1 Structuren, grondsporen, vondstspredingen	19
7.2 Analyse aardwetenschappelijke gegevens	19
7.3 Anorganische artefacten	19
7.4 Organische artefacten	19
7.5 Archeozoölogische en -botanische resten	19

7.6 Beeldrapportage (objecttekeningen, foto's, kaarten e.d.)	19
HOOFDSTUK 8 (De)selectie en conservering	19
8.1 Selectie materiaal voor uitwerking	19
8.2 Selectie materiaal voor deponering en verwijdering	20
8.3 Selectie materiaal voor conservering	20
HOOFDSTUK 9 DEPONERING	20
9.1 Eisen betreffende depot	20
9.2 Te leveren product	21
HOOFDSTUK 10 RANDVOORWAARDEN EN AANVULLENDE EISEN	21
10.1 Personele randvoorwaarden	21
10.2 Overlegmomenten	22
10.3 Kwaliteitsbewaking, toezicht, overleg en evaluatie	22
10.4 Overige randvoorwaarden en aanvullende eisen	22
HOOFDSTUK 11 WIJZIGINGEN TEN OPZICHTE VAN HET VASTGESTELDE PVE	22
LITERATUUR EN BIJLAGEN	23
Literatuur	23
Bijlage 1 bij het PvE: Lijst met te verwachten aantallen	24
Bijlage 2 bij het PvE: Overzicht te raadplegen specialisten/specialismen	25

HOOFDSTUK 1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS ONDERZOEKSGBIED

Projectnaam	Veghel-Markt 15-18
Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Meierijstad
Plaats	Veghel
Toponiem	Markt
Kadastrale percelen	Veghel, sectie K, nrs. 612, 617
Kaartbladnummer	45 G
x,y-coördinaten	165.690/403.150
CMA/AMK-status	
Archis-monumentnummer	
Archis-waarnemingsnummer	
Archis-onderzoeksnnummers	2188242100; 4603516100; 4566873100
Oppervlakte plangebied	Ca. 1.550 m ²
Oppervlakte onderzoeksgebied	Ca. 1.550 m ²
Huidig grondgebruik	Bebouwd/achtererf

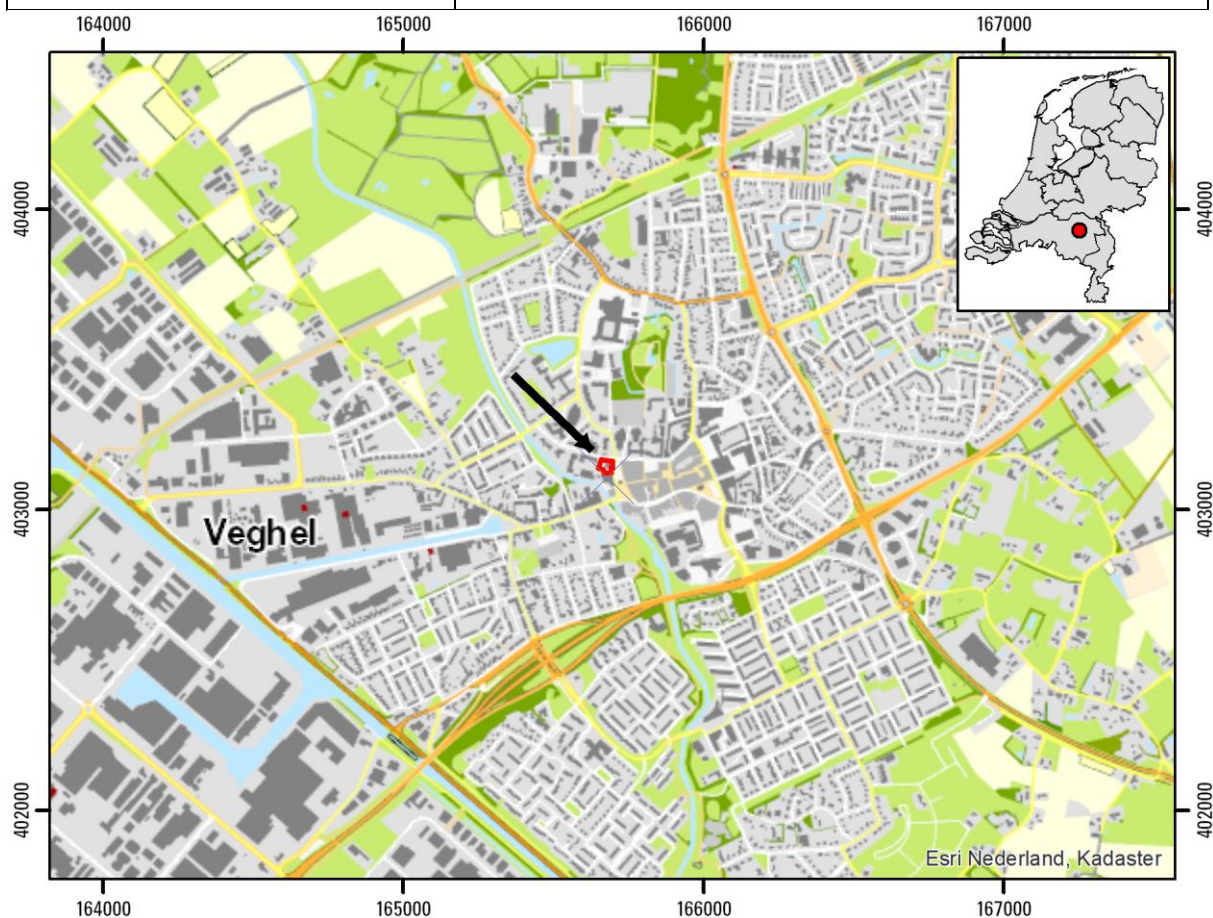

Fig. 1.1. Veghel-Markt 15-18. Het plangebied binnen Veghel. Inzet: Veghel binnen Nederland. Bron: Topografische Dienst Nederland. Schaal 1:25.000.

HOOFDSTUK 2 AANLEIDING EN MOTIVERING VAN HET ONDERZOEK

Het plangebied bevindt zich in de oude dorpskern van Veghel. In het kader van de sloop en herontwikkeling van het voormalige postkantoor (Markt 17-18) en het naastgelegen voormalige bankgebouw (Markt 15-16) zullen binnen het onderzoeksgebied nieuwe woningen gebouwd worden. Hiervoor zullen in de ondergrond grondroerende werkzaamheden plaatsvinden. De kans dat hierbij behoudenswaardige archeologische resten zullen worden verstoord is reëel gezien de hoge archeologische verwachting voor alle perioden die voor het plangebied is opgesteld.¹ Gezien deze verwachting is in het rapport van het bureauonderzoek geadviseerd tot het laten uitvoeren van een inventariserend veldonderzoek, protocol proefsleuven (IVO-P).² Dit advies is door de gemeente Meierijstad overgenomen.

HOOFDSTUK 3 EERDER UITGEVOERD ONDERZOEK

Eerder uitgevoerd onderzoek	
Bureau- en booronderzoek	
Uitvoerder	Jacobs en Burnier
Uitvoeringsperiode	Februari 2008
Rapportage	Burnier, C.Y., 2008: <i>Locatie 'Markt 17-18', gemeente Veghel, Een inventariserend veldonderzoek</i> , Amsterdam (STAR 176).
Bureauonderzoek	
Uitvoerder	Econsultancy
Uitvoeringsperiode	April-juni 2018
Rapportage	Beurskens, P., 2018: <i>Archeologisch bureauonderzoek Markt 15-16 te Veghel, Gemeente Meierijstad, Swalmen</i> (Rapport 6708.002).

HOOFDSTUK 4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

4.1 Regionale archeologische en cultuurlandschappelijke context

Fysische geografie

Het plangebied is gelegen in het Noord-Brabantse dekzandlandschap, maar binnen de bebouwde kom van Veghel. Het is daarom niet gekarteerd. In de bureauonderzoeken van Jacobs en Burnier en Econsultancy is aangenomen dat het onderzoeksgebied is gelegen in het beekdal van de Aa. Voor de gemeentelijke verwachtingskaart hebben Boshoven en Buesink de gegevens van de omliggende gebieden geëxtrapoleerd.³ Hieruit is gebleken dat het plangebied gelegen is op een dekzandrug die dicht tegen (het dal van) de Aa aan gelegen is. Hiermee is de ligging van het onderzoeksgebied landschappelijk gezien een stuk gunstiger dan wanneer dit in het beekdal gelegen zou zijn.

Op basis van geëxtrapoleerde gegevens van de bodemkaart van Stiboka uit 1985 concluderen beide bureauonderzoeken dat het gebied gelegen is op lage enkeerdgronden; lemig fijn zand (EZg23).⁴ Uitgaande op de verwachtingskaart zou eerder een hoge zwarte enkeerdgrond (zEZ21) te verwachten zijn.

¹ Beurskens 2018, 16.

² Beurskens 2018, 16.

³ Boshoven/Buesink 2009.

⁴ Beurskens 2016, 5-6; Burnier 2008, 8-9..

Voor de geomorfologie heeft Econsultancy op basis van extrapolatie geconcludeerd dat het gebied is gelegen op een beekdalbodem met veen (2R7), hetgeen in tegenspraak is met de geomorfologische kaart die aan de noordzijde van het bebouwde gebied een beekdalbodem met meanderruggetjes en geulen (R46) en aan de zuidzijde een beekdalbodem (R42L) aangeeft. Uitgaande van de verwachtingskaart zal wederom eerder een dekzandrug (B53) of dekzandwelingen (L51) te verwachten zijn.

Archeologie

Op grond van de ligging op de overgang van dekzandrug naar beekdal volgt uit de bureauonderzoeken een hoge verwachting voor alle perioden.⁵ Daarbij kan wel de kanttekening gemaakt worden dat de oudste resten mogelijk door latere ontwikkelingen binnen het plangebied verstoord zijn geraakt.

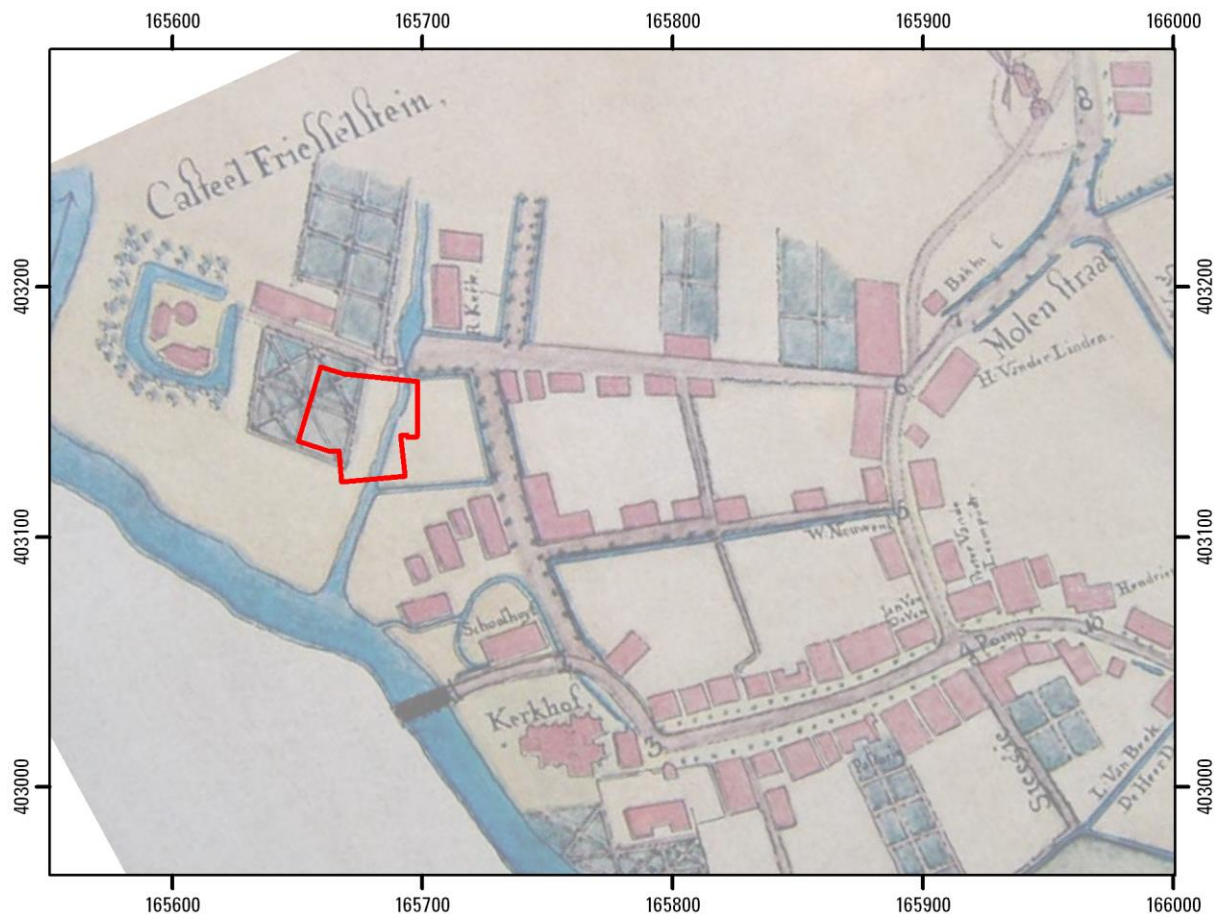

Fig. 4.2. Veghel-Markt 15-18. Het plangebied geprojecteerd op de kaart figuratief door Hendrik Verhees uit 1791. Schaal 1:3.000.

Het onderzoeksgebied bevindt zich ter hoogte van de overgang van de oude kern van Veghel naar het terrein van kasteel Frisselstein. Op basis van een kaart van Hendrik Verhees uit 1791, die niet 100% nauwkeurig te georefereren valt wordt het plangebied doorsneden door een (gegraven) nevengeul van de Aa (fig. 4.2). De heemkundekring Veghele vermeldt dat de bevolking van Veghel in 1622 de Aa verlegde om zo een vluchtschans te creëren rondom het kasteel.⁶ Ten oosten van deze gracht wordt een omgracht perceel weergegeven. Het westelijke deel van het plangebied is op de tekening in gebruik als formele tuin van het kasteel. Ter hoogte van de weg ten noorden van het plangebied wordt een poortgebouwtje weergegeven.

⁵ Beurskens 2018, 15-16.

⁶ <http://vehchele.nl/werkgroepen/historisch-onderzoek/frisselstein/>

Op een jongere kaart van Hendrik Verhees, die tussen 1807 en 1813 gedateerd moet worden, is de omgrachting van het terrein rondom het kasteel goed zichtbaar. Ten oosten van het plangebied is een gebouw verschenen. De gracht rondom het perceel is niet meer zichtbaar, maar dit kan ook het gevolg zijn van de grotere schaal van deze kaart.

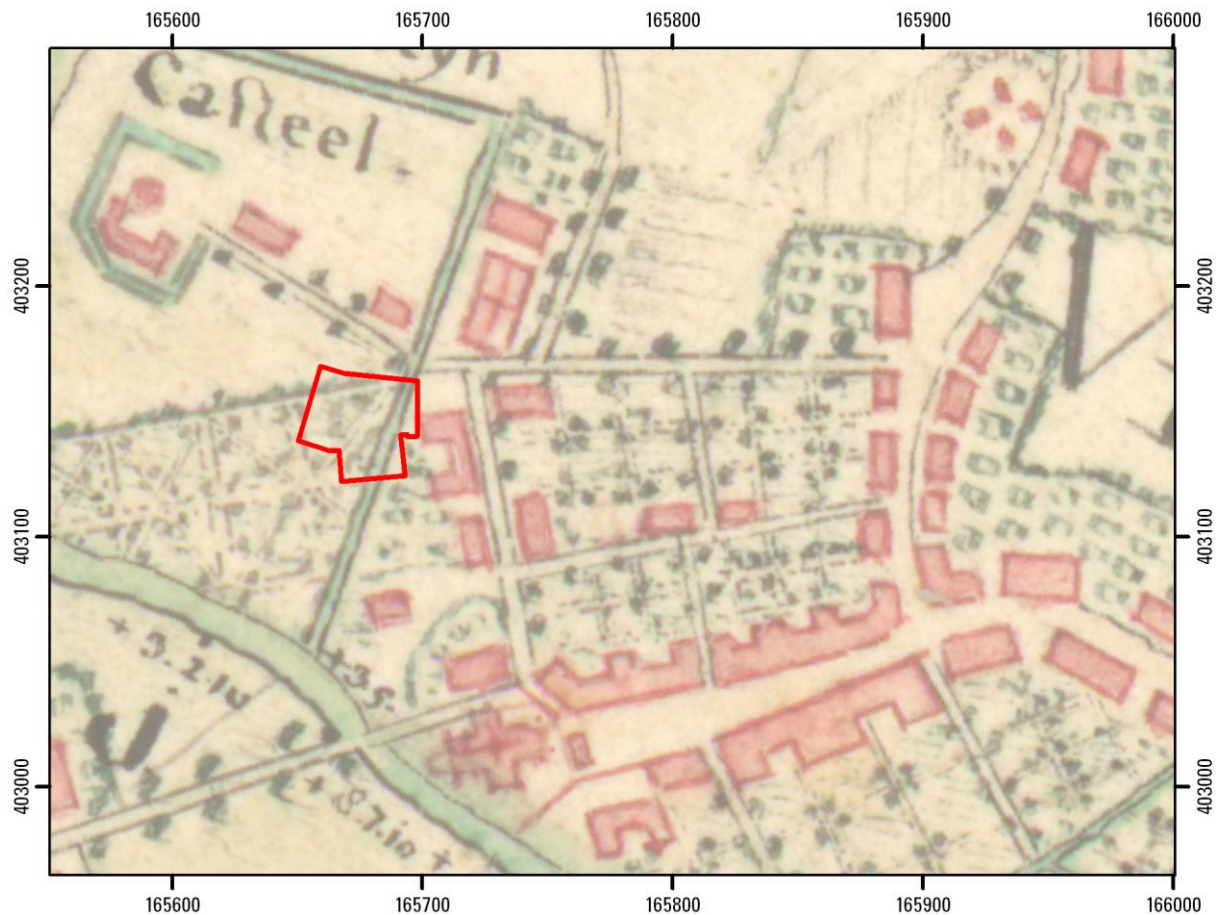

Fig. 4.3. Veghel-Markt 15-18. Het plangebied geprojecteerd op de kaart figuratief door Hendrik Verhees uit 1808-1813. Schaal 1:3.000.

De oudste kadastrale kaart (ca. 1832) toont dat nu het kasteel is afgebroken.⁷ Een restant van de kasteelgracht is nog vaag zichtbaar de omgrachting van het kasteelterrein is ter hoogte van het onderzoeksgebied verdwenen, maar is ten noorden en ten zuiden van het gebied nog wel aanwezig. Mogelijk is het gebouw ten oosten van het onderzoeksgebied hetzelfde gebouw als op de kaart van Hendrik Verhees (1808-1814). Vanwege onnauwkeurigheden in de georeferentie van de kaarten bevindt dit gebouw zich waarschijnlijk (deels) binnen het onderzoeksgebied.

⁷ De kadastrale kaart in het rapport van Burnier is verkeerd gegeorefereerd. Hier ligt het plangebied niet op de juiste locatie.

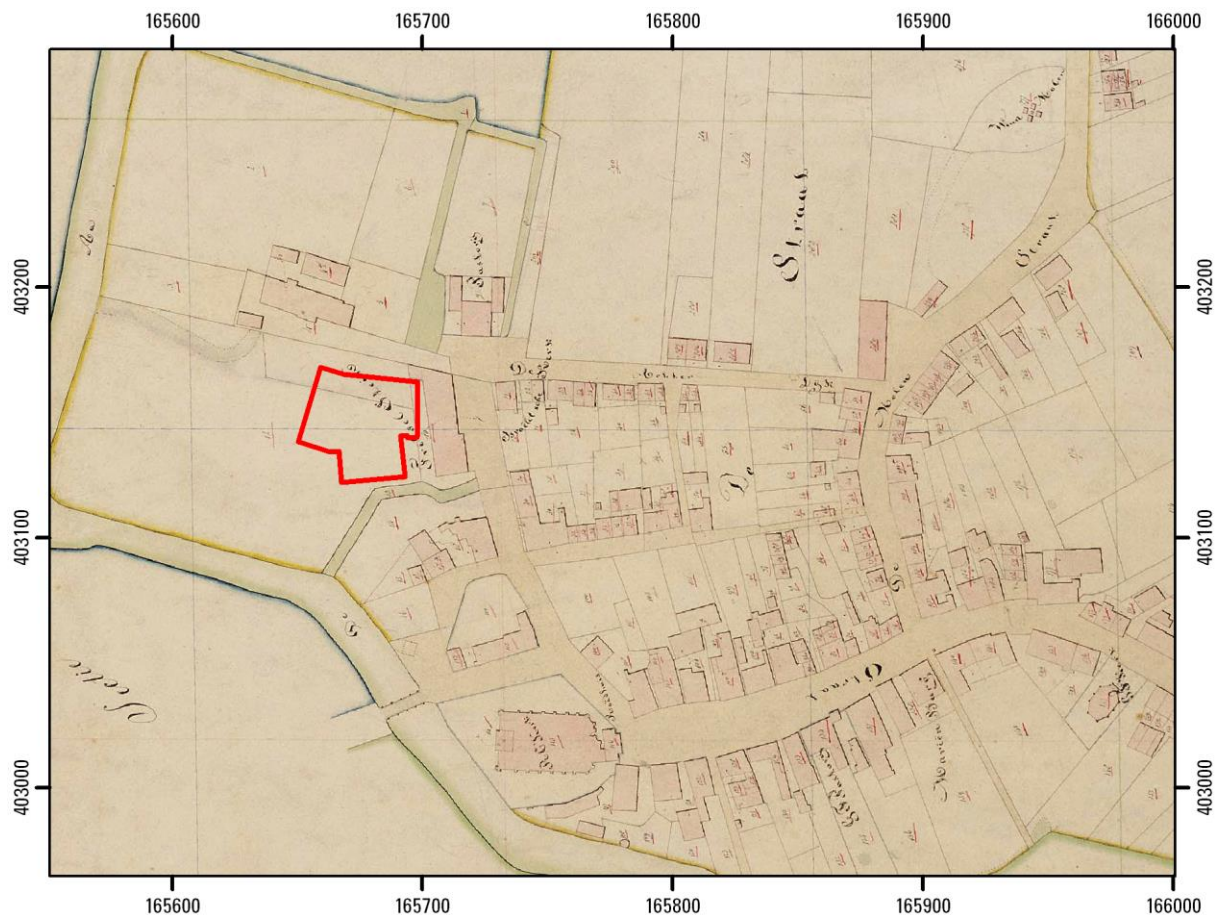

Fig. 4.4. Veghel-Markt 15-18. Het plangebied geprojecteerd op de oudste kadastrale kaart (ca. 1832). Schaal 1:3.000.

Verstoringsen

Het plangebied is op dit moment nog bebouwd met het voormalige postkantoor (Markt 17-18) en een voormalige bankgebouw (Markt 15-16). Beide gebouwen zijn onderkelderd. Op Markt 15-16 is het oostelijke deel tot 2 m -mv onderkelderd. Van Markt 17-18 is een deel tot 3 m -mv onderkelderd (fig. 4.1.)⁸ In de tekst van het bureauonderzoek wordt vermeld dat Markt 18 is onderkelderd. Aangezien de huisnummers op de bijbehorende tekening zijn omgewisseld is het niet duidelijk aan welke zijde van het pand deze kelder te verwachten is.

In hoeverre de bouw van de niet-onderkelderde delen van de bestaande gebouwen de bodem verstoord hebben is nog niet duidelijk. Hierin zal het onderhavige onderzoek duidelijkheid moeten brengen.

Naast de recente verstoringen zullen ook archeologische resten eventuele oudere resten verstoord hebben.

⁸ Burnier 2008, 8.

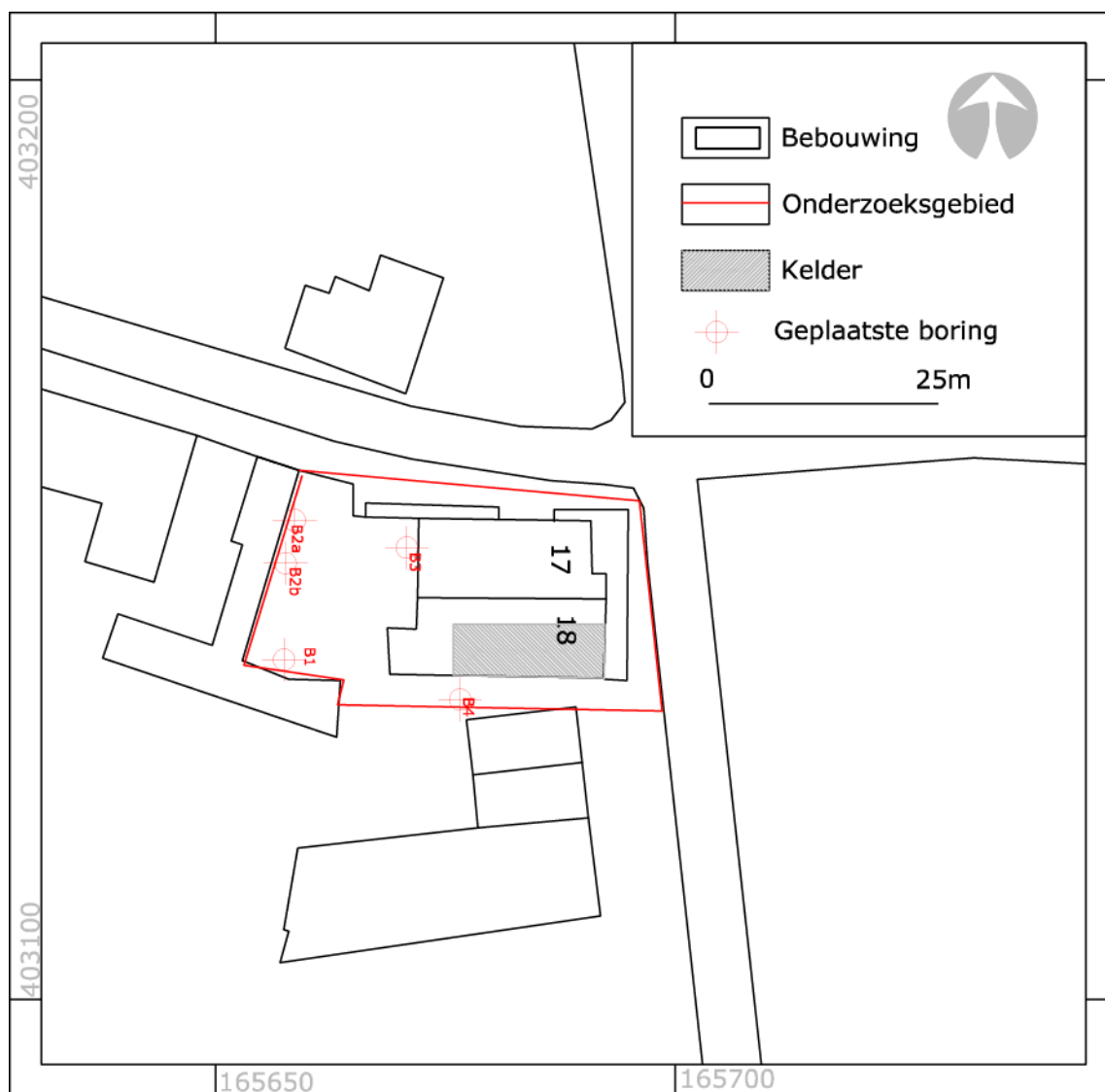

Fig. 4.2. Veghel-Markt 15-18. Locatie kelder onder het voormalige postkantoor. De huisnummers op deze kaart zijn verwisseld.

4.2 Aard en ouderdom van de vindplaats(en)

Binnen het plangebied kunnen archeologische resten worden aangetroffen, welke dateren vanaf het Paleolithicum tot en met de Nieuwe Tijd.

4.3 Begrenzing en oppervlakte van de vindplaats(en)

Er is nog geen sprake van vindplaatsen binnen het plangebied. Wel is duidelijk dat het plangebied deel uit maakt van de historische kern van Veghel en van het terrein van het voormalige kasteel Frisselstein.

4.4 Structuren en sporen

In principe dient rekening te worden gehouden met het aantreffen van alle spoor- en complextypen vanaf het Paleolithicum tot en met de Nieuwe Tijd. Oudere sporen zijn mogelijk verstoord door jongere sporen, met name door de oude dorpskern van Veghel en de gracht rondom kasteel Frisselstein. Op grond van de begeleiding van de herinrichting van de Markt is nog het volgende bekend:

“In het onderhavige plangebied is het van het grootste belang om inzicht te krijgen in de westoever van de Aa. In de begeleiding van de herinrichting van de Markt; de plaatsing van de regenwaterinfiltratiekratten en de boomplantsleuven zijn resten van de opvulling van de Aa, de oostoever van des-zelfen en resten van Huis Frisselstein aangetroffen in de directe nabijheid van Markt 15-16. Ook is het zeer wel mogelijk dat er resten van grachten in de opvulling van oude waterloop, óf daar nog van gebruik makend, uit de tijd van de belegeringen in de 16e en 17e eeuw aangetroffen kunnen worden. Resten van de oude inrichting van de Markt ná en het bebouwingslint vóór 1954 kunnen ook nog aanwezig zijn.”⁹

4.5 Anorganische artefacten

In principe kunnen alle anorganische materiaalcategorieën worden aangetroffen. Belangrijkste categorieën zullen zijn: aardewerk en baksteen en in mindere mate natuursteen. Daarnaast dient ook rekening te worden gehouden met het aantreffen van metaal, glas en verbrande leem (zowel huttenleem als objecten). Vanwege het gebrek aan nadere informatie over de aan- of afwezigheid van een vindplaats binnen het plangebied is het nog onduidelijk met wat voor vondstaantallen gerekend moet worden.

4.6 Organische artefacten

Organische artefacten zullen, afhankelijk van hun locatie ten opzichte van de grondwaterstand, gemiddeld tot slecht zijn geconserveerd. Er dient met name rekening te worden gehouden met het aantreffen van benen artefacten. Ook leren en houten artefacten kunnen worden gevonden, deze zullen op de hogere niveaus echter slechter zijn geconserveerd. In de diepere sporen die tot onder het grondwaterniveau reiken en dieper gelegen lagen zullen organische artefacten van hout, leer en bot bewaard zijn gebleven.

Verbrand bot en overige verbrand materiaal, al dan niet uit funeraire contexten, behoort eveneens tot de te verwachten materiaalcategorieën.

Hoeveel organische artefacten kunnen worden aangetroffen is om eerder genoemde redenen niet duidelijk.

4.7 Archeozoölogische en botanische resten

Er zullen vooral archeozoölogische resten worden aangetroffen in de vorm van voedselresten. Hierbij moet vooral worden gedacht aan bot, maar ook eierschalen, visresten en schelpen kunnen worden aangetroffen, zij het dat de kans hierop zeer klein is. De conservering van archeozoölogische resten zal afhankelijk van de context matig tot goed zijn.

Botanische resten zullen slecht zijn geconserveerd, met uitzondering van de sporen die reiken tot onder het grondwaterniveau. Hier zal de conservering zeer goed zijn.

Echter in het kader van het onderhavige onderzoek is botanisch onderzoek niet heel relevant. Hiertoe heeft men meer informatie nodig dan hetgeen tijdens dit onderzoek zal worden gegenereerd.

4.8 Archeologische stratigrafie en diepte van vondstlagen

Op grond van de resultaten van de begeleiding van de heraanleg van de Markt kan worden vastgesteld dat archeologische resten vanaf 50 cm –mv kunnen worden

⁹ Beurskens 2018, 11.

aangetroffen. Gemiddeld komen archeologische resten vanaf 80 cm – mv voor. De natuurlijke ondergrond kan tot 3 m diep liggen.¹⁰ Tijdens het booronderzoek op het achterterrein van Markt 17-18 is het dekzand op een diepte van 0,65-1,71 m aangetroffen.¹¹ Gezien de ligging binnen de oude dorpskern zal dit pakket geen esdek betreffen, maar eerder ophogingslagen uit de Nieuwe Tijd.

4.9 Gaafheid en conservering

Het onderzoeksgebied zal deels zijn verstoord door de huidige bebouwing. Daarbij zijn in ieder geval twee ingegraven kelders die tot 2 resp. 3 m -mv zijn ingegraven. Onder ophogingspakketten kunnen archeologische resten echter ook goed tot zeer goed geconserveerd zijn.

HOOFDSTUK 5 DOELSTELLING EN VRAAGSTELLING

5.1 Doelstelling

Het onderzoek heeft primair tot doel het vast stellen van de aan- of afwezigheid van behoudenswaardige archeologische resten. Het tweede doel van het onderzoek is dan ook het bepalen van de diepteligging van eventueel aanwezige archeologische resten. Het uiteindelijke doel is een advies aan de bevoegde overheid over te brengen ten aanzien van de verder te nemen stappen inzake de archeologie binnen het plangebied aan de hand van een gespecificeerde archeologische verwachting.

5.2 Relatie met NOaA en/of andere onderzoekskaders

Het onderzoek vindt vanwege de hoge archeologische verwachting voor alle perioden vanaf het Paleolithicum tot en met de Nieuwe Tijd, in theorie aansluiting bij een bijzonder groot aantal vragen in de NOaA 2.0. Omdat het echter onduidelijk is in hoeverre er sprake is van een archeologische vindplaats binnen het plangebied voert het te ver om al deze vragen hier weer te geven. Daarbij komt dat vanwege het inventariserende karakter van het onderzoek het vrijwel is uitgesloten dat de resultaten hiervan een wezenlijke bijdrage kunnen leveren aan deze vragen. Wanneer een vindplaats wordt aangetroffen dient de archeologisch aannemer in de rapportage aan te tonen dat hij kennis heeft genomen van de relevante vraagstukken in de NOaA 2.0. Waar mogelijk dient aangegeven te worden in hoeverre het onderzoek kan bijdragen aan de beantwoording van de voor het onderzoek relevante vragen.

5.3 Vraagstelling

De vraagstelling voor dit onderzoek is specifiek gericht op het inventariseren van de archeologische resten in het onderzoeksgebied. Speciale aandacht gaat hierbij uit naar de vraag in hoeverre deze worden bedreigd door de voorgenomen ontwikkelingsplannen.

5.4 Onderzoeksvragen

algemeen

1. Zijn er archeologische resten (sporen, structuren, vondsten) in de bodem aanwezig, of zijn er aanwijzingen dat deze hier verwacht mogen worden?

¹⁰ Beurskens 2018, 11.

¹¹ Burnier 2008, 14.

2. Indien het onderzoek geen archeologische resten of beperkte archeologische fenomenen (bijvoorbeeld alleen losse vondsten) oplevert, welke verklaring is hiervoor dan te geven? Is er (bijvoorbeeld) sprake van: aantoonbare afwezigheid van bewoning en / of actief landgebruik, verstoring van antropogene aard, beperking van de archeologische waarnemingsmogelijkheden door bodemprocessen, beperking van de archeologische waarnemingsmogelijkheden door werk- of weersomstandigheden?
3. Hoe sluit het onderzoek en de verkregen onderzoeksresultaten aan bij de resultaten van het vooronderzoek (inclusief de aanvullingen in dit PvE)?

Gaafheid en conservering van de vindplaatsen

4. In welke lagen, zones of gebieden bevinden zich gawe en goed geconserveerde archeologische resten of waar zijn ze te verwachten?
5. Wat is de mate van conservering en gaafheid van de archeologische resten?

Perioden en sites

6. Indien er archeologische resten aanwezig zijn, kunnen er binnen de vindplaats aparte sites onderscheiden worden, en zo ja, op welke gronden?
7. Wat is de begrenzing en de ruimtelijke spreiding, zowel in horizontale als verticale zin, van de sites en wat is de onderlinge samenhang?
8. Wat is per archeologische site in het onderzoeksgebied:
- a. de ligging (inclusief diepteligging) en begrenzing
 - b. de geologische en/of bodemkundige eenheid
 - c. de omvang (inclusief verticale dimensies)
 - d. aard /complexiteit / functie
 - e. de samenstelling van de archeologische resten (grondsporen en mobilia)
 - f. de vondst- en spoordichtheid
 - g. de stratigrafie
 - h. de ouderdom, periodisering, typochronologische classificatie
9. Zijn er aanwijzingen voor landgebruik (off-site-patronen) in de zin van wegen, percelering, akkers, grondstofwinning, vennen, etc?
10. Zijn er aanwijzingen voor agrarische en/of ambachtelijke activiteiten? Zo ja, waaruit blijkt dat en welke kenmerken zijn hieraan naar analogie van vraag 3 aan te geven?
11. Kunnen meerdere bewoningsfasen onderscheiden worden? Zo ja in welke mate zijn deze aaneensluitend?
12. Wanneer en waarom zijn de sites en de vindplaats in zijn geheel verlaten of in onbruik geraakt?

Landschap en bodem

13. Wat is de fysieklandschappelijke ligging van de sites (geologie, bodemkunde, geomorfologie, afstand tot water, reliëf)?
14. Wat is de paleo-ecologische context van het onderzoeksgebied? Liggen in de omgeving locaties die voor pollenanalyse bemonsterd kunnen worden?
15. Welke postdepositionele processen hebben zich afgespeeld en wat is het effect daarvan?

In geval van het aantreffen van sporen die gerelateerd kunnen worden Kasteel Frisselstein en/of de omgrachting van het kasteelterrein.

16. Zijn er sporen die geassocieerd kunnen worden met Kasteel Frisselstein?
17. Wat kan er gezegd worden over het gebruik van de sporen na de sloop van het kasteel: zijn deze direct geslecht/dichtgegooid of nog lang blijven liggen, of iets anders?

18. Zijn sporen aangetroffen van de omgrachting van het kasteelterrein (in 1622)?
19. Welke activiteiten zijn in het gebied en eventueel specifiek in dit deel van het kasteelterrein uitgevoerd, waarvan de materiële of ecologische weerslag is teruggevonden in de sporen en vondsten?
20. Welke koppeling cq aansluiting is er te maken tussen de aangetroffen sporen en historisch kaartmateriaal?

HOOFDSTUK 6 METHODEN EN TECHNIEKEN

6.1 Methoden en technieken

Er wordt gewerkt conform de bepalingen in de KNA 4.1 en de aanvullende eisen in het onderhavige PvE.

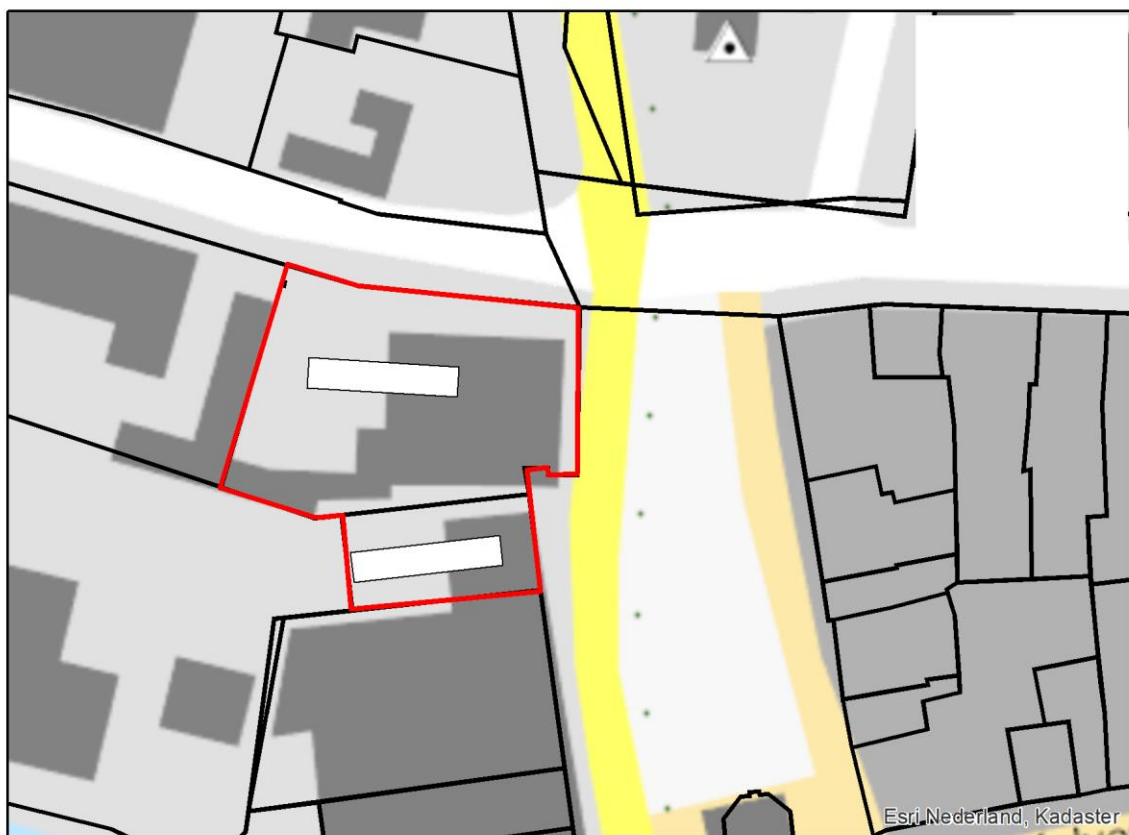

Fig. 6.1. Veghel-Markt 15-18. Het plangebied met daarop de locatie van de twee proefsleuven. Schaal 1:1000.

Bij de sloop van de gebouwen in het plangebied zal archeologische begeleiding van de ondergrondse sloop plaatsvinden. Aansluitend zullen twee proefsleuven van 20 bij 4 m worden aangelegd (fig. 6.1, in totaal 160 m²). Hiermee wordt 10,3 % van het plangebied onderzocht. De sleuven worden zo aangelegd dat zowel het onbebouwde achterterrein als het bebouwde deel van het onderzoeksgebied worden gewaardeerd. Indien uit de begeleiding duidelijk is dat het bebouwde gedeelte compleet verstoord is of indien blijkt dat de aanleg van de sleuven volgens figuur 6.1 praktische problemen op zal leveren dan kan de senior-KNA archeoloog de ligging van de sleuven aanpassen aan de (gewijzigde) situatie.

Indien nodig voor een waardestelling en/of het beantwoorden van de onderzoeksvragen kan nog 40 m² extra vlak aangelegd worden.

Gezien de aard van het onderzoeksgebied is het mogelijk dat meerdere vlakken noodzakelijk zijn. Indien in de ophogingspakketten muurwerk of andere sporen van niet-recente bebouwing worden aangetroffen wordt op dit niveau een vlak aangelegd. Indien het door het grote aantal sporen niet mogelijk is om diepere vlak(ken) aan te leggen dan wordt door middel van kleine kijkgaten, of indien dit ook niet mogelijk is, door middel van boringen vast gesteld op welk niveau zich de C-horizont bevindt en hoeveel vlakken bij een eventuele opgraving noodzakelijk zijn.

Het vlak wordt aangelegd met behulp van een graafmachine (rups/mobiel) die is uitgerust met een gladde bak.

Tijdens de aanleg van het vlak wordt vanaf de onderkant van de bouwvoor intensief gezocht met een metaaldetector door een detectorspecialist of een KNA-archeoloog met aantoonbare ruime ervaring op dit gebied.

Vondsten worden per spoor en per laag verzameld. Daar waar het grote sporen of uitgestrekte lagen betreft, worden vondsten verzameld in vakken van 4 bij 5 m. Bijzondere vondsten en alle metaalvondsten, met uitzondering van spijkers, musketkogels, looddruppels etc., worden driedimensionaal ingemeten en individueel geadministreerd. Het overige materiaal wordt verzameld onder algemene vondstnummers.

Vlakken, of delen hiervan, worden gefotografeerd alvorens aan de verdere documentatie wordt begonnen.

Grondsporen worden alleen gecoupeerd wanneer dit nodig is voor de waardestelling van de archeologische resten. Dit betekent dat een minimale hoeveelheid sporen wordt gecoupeerd om de verstoring zo gering mogelijk te houden.

Greppels/grachten worden zo mogelijk gecoupeerd. Indien dit niet mogelijk is wordt met behulp van een grondboor de diepte en het verloop van de gracht vastgesteld.

Coupes en profielen worden getekend op millimeterpapier op een schaal van 1:20. Eventuele detailtekeningen van bijzondere vondstcomplexen, (dier-)begravingen en complex muurwerk worden vervaardigd met een schaal van 1:10.

Water- en/of beerputten worden niet gecoupeerd. Wel wordt uit de bovenste laag, indien dit zichtbaar is, wat indicatief materiaal verzameld ten einde een uitspraak over de globale datering en conservering/fragmentatie te kunnen doen. Uitzondering hierop zijn sporen die zich in de profielgaten (zie onder) bevinden. Er wordt wel een boring gezet in een waterput ten einde de diepte van de put te bepalen.

Muurwerk wordt vrij gelegd, wanneer de bovenkant hoger ligt dan het beoogde opgravingsvlak. De muurresten worden middels detailfoto's gedocumenteerd. Baksteenmaten, 5- of 10-lagenmaten worden genoteerd, alsmede hoogtematen van versnijdingen. Detailtekeningen worden vervaardigd wanneer er sprake is van complexe situaties als verschillende bouwfasen.

Het vlak wordt in twee raaien gewaterpast waarbij tussenruimtes van max. 5 meter worden aangehouden. Van muurresten die boven het vlak uitsteken worden op ten minste twee plaatsen hoogtematen genomen om het verloop te kunnen bepalen.

Aan de kopse kanten van de werkputten worden in principe twee profielkolommen gedocumenteerd. De profielen worden doorgezet tot 30 cm in de C-horizont. Indien de landschappelijke situatie aan de ene zijde van de put drastisch verschilt van de situatie in aan de andere zijde van de werkput, wordt een volledig lengteprofiel gedocumenteerd.

Gezien de grote onzekerheden m.b.t. aan te treffen resten is vooralsnog niet voorzien in een (directe) doorstart naar een opgraving. Een doorstart is wel mogelijk na aanpassing van dit PvE door middel van een zogenaamd oplegvel.

6.2 Strategie

Tijdens de aanleg worden de in paragraaf 6.1 verwoorde bepalingen gevolgd.

Er wordt laagsgewijs verdiept (in lagen van max. 10 cm) tot aan het beoogde opgravingsvlak, waarbij na iedere haal van de kraan, het ontstane tussenvlak wordt afgezocht met de metaaldetector. Tevens worden de tussenvlakken geïnspecteerd op de aanwezigheid van vondsten en sporen.

Aan het begin en aan het einde van de werkputten worden profielkolommen gedocumenteerd.

Bij het aantreffen van bijzondere deposities of begravingen, worden deze indien nodig en mogelijk, als eilandjes in het vlak laten staan, opdat ze na de aanleg op zorgvuldige wijze kunnen worden onderzocht.

Na afloop van het veldwerk worden de putten nog dezelfde dag dichtgedraaid omwille van de veiligheid en om te voorkomen dat schatgravers na werktijd in de putten aan de slag gaan.

6.3 Omgang kwetsbare vondsten en monsters

Kwetsbare vondsten worden gelicht en behandeld volgens de betreffende subspecificatie die wordt beschreven in KNA 4.1, protocol 4004 *Opgraven, specificatie OS11 Lichten, verpakken, tijdelijk opslaan en conserveren van vondsten & monsters*. Daarnaast wordt gewerkt conform de SIKB handleiding 'Eerste Hulp bij Kwetsbaar Vondstmateriaal'.

6.4 Structuren en grondsporen

Sporen worden alleen gecoupeerd wanneer dit nodig is voor een waardestelling van de vindplaats. Hierbij dient de verstoring van eventuele onderliggende sporenniveaus zo klein mogelijk gehouden te worden. Uitzondering hierop wordt gevormd door sporen die zich in het veronderstelde ophogingspakket bevinden. Deze worden volledig gedocumenteerd en afgewerkt.

Muurwerk wordt vrij gelegd wanneer dit zich boven het opgravingsvlak bevindt. Voor muurwerk dat in het uiteindelijke archeologisch vlak, i.e. de C-horizont, ligt geldt dat hiervan een klein deel wordt vrij gelegd om zo de benodigde zaken te kunnen documenteren.

Sporen worden niet afgewerkt.

6.5 Lichten (bij waterbodems)

NVT

6.6 Aardwetenschappelijk onderzoek

De profielkolommen worden gedocumenteerd door een fysisch geograaf of een senior KNA-archeoloog met ruime, aantoonbare ervaring op dit gebied.

De profielkolommen zullen 30 cm worden doorgezet tot in de natuurlijke ondergrond, mits dit verantwoord en veilig kan worden gedaan. Wanneer de natuurlijke ondergrond niet kan worden bereikt omwille van de veiligheid dient een boring te worden gezet om het niveau van de natuurlijke lagen te bepalen.

Wanneer de situatie aan het begin en het einde van de werkput drastisch verschilt wordt een volledig lengteprofiel gedocumenteerd.

6.7 Anorganische artefacten

Er vindt in de lagen onder de recente bouwvoor geen selectie in het veld plaats. Al het vondstmateriaal wordt verzameld. Anorganische artefacten worden verzameld per stratigrafische laag en per spoor. Vondsten uit sporen worden gekoppeld aan de laag waarin ze zich in het spoor bevinden. Bij grotere sporen of stratigrafische eenheden wordt het vondstmateriaal in vakken van 4 bij 5 m verzameld. Het vondstmateriaal wordt gelicht en behandeld volgens de betreffende subspecificatie die wordt beschreven in KNA 4.1, protocol 4004 *Opgraven*, specificatie OS11 *Lichten, verpakken, tijdelijk opslaan en conserveren van vondsten & monsters*.

6.8 Organische artefacten

Er vindt in de lagen onder de recente bouwvoor geen selectie in het veld plaats. Al het vondstmateriaal wordt verzameld. Organische artefacten worden verzameld per stratigrafische laag en per spoor. Vondsten uit sporen worden gekoppeld aan de laag waarin ze zich in het spoor bevinden. Bij grotere sporen of stratigrafische eenheden wordt het vondstmateriaal in vakken van 4 bij 5 m verzameld. Het vondstmateriaal wordt gelicht en behandeld volgens de betreffende subspecificatie die wordt beschreven in KNA 4.1, protocol 4004 *Opgraven*, specificatie OS11 *Lichten, verpakken, tijdelijk opslaan en conserveren van vondsten & monsters*.

6.9 Archeozoölogische, archeobotanische en fysisch antropologische resten

Niet in verband liggende zoölogische resten worden verzameld op de hiervoor beschreven wijze. In verband liggende resten worden vrij gelegd, gefotografeerd en, wanneer het (bijna) complete begravingen betreft, in detail getekend.

Er worden in principe geen archeobotanische monsters genomen. Uitspraken over de mate van conservering van botanische resten worden gedaan op basis van de aard van het sediment en de positie ten opzichte van de grondwaterstand.

Eventuele resten van constructiehout worden meegenomen ter soortbepaling, houtonderzoek en eventuele datering middels dendrochronologisch onderzoek.

Wanneer het complexe begravingen zijn, dient een fysisch antropoloog te worden ingeschakeld bij de documentatie. De kans hierop is echter niet groot. Wel bestaat een mogelijkheid dat resten van inhumatie- of crematiegraven uit alle perioden tot aan de Late Middeleeuwen worden aangetroffen. Indien deze binnen het plangebied worden aangetroffen, worden deze onderzocht conform de daarvoor geldende standaarden. Hiervoor is de fysieke aanwezigheid van een fysisch antropoloog niet noodzakelijk.

6.10 Overige resten

Er worden geen andere resten verwacht.

6.11 Dateringstechnieken

De datering van de vindplaatsen geschiedt in principe aan de hand van het hiertoe behorende vondstmateriaal, in combinatie met de stratigrafische situatie in het plangebied. Wanneer dit niet toereikend blijkt te zijn, kunnen aanvullende dateringsmethoden worden ingezet. Het gaat hierbij dan primair om ¹⁴C-onderzoek en dendrochronologisch onderzoek. In het veld zullen, wanneer hiervoor geschikte contexten aanwezig zijn, monsters worden genomen, waarvan de analyse een bijdrage kan leveren aan de datering van de vindplaats(en).

6.12 Beperkingen

Op grond van het onderzoek aan de herinrichting van de Markt kan de C-horizont plaatselijk pas op 3 m diep aangetroffen worden (zie paragraaf 4.8). Om zo diep te graven zal met een getrapt profiel moeten worden gewerkt. Dit kan betekenen dat het vlak in de C-horizont wellicht smaller wordt dan de 4 m van de sleuf.

Het veldwerk wordt gecombineerd uitgevoerd met de sloop en sloopbegeleiding. Een goede coördinatie met de sloper is daarom noodzakelijk.

HOOFDSTUK 7 UITWERKING EN CONSERVERING

Evaluatierapport

- Na het veldwerk en na de technische uitwerking zoals hieronder omschreven, wordt door de projectleider – zo nodig na specialistisch advies- een evaluatierapport opgesteld volgens specificatie KNA 4.1.
- Het evaluatierapport wordt uiterlijk binnen 8 weken na het veldwerk bij de opdrachtgever, de depothouder en bevoegde overheid ingediend.
- Na indiening, maar voor vaststelling van het evaluatierapport heeft de vergunningvrager de gelegenheid om binnen 2 weken zijn visie op de mate van uitwerking en rapportage kenbaar te maken.
- Het evaluatierapport wordt binnen 2 weken na indiening getoetst en vastgesteld door de bevoegde overheid en fungeert daarna als aanvulling van dit programma van eisen.
- In het evaluatierapport worden de bevindingen van het veldwerk samengevat.
- In het evaluatierapport wordt een voorstel gedaan voor nadere analyse van sporen, monsters en vondsten (waaronder laboratoriumonderzoek).
- In het evaluatierapport wordt een voorstel gedaan welke vondsten en monsters niet bewaard (gedeponeerd) hoeven te worden. Hiermee geldt het evaluatierapport ook meteen als deselectierapport voor de eigenaar van de vondsten.
- In het evaluatierapport wordt een voorstel gedaan voor de (uiteindelijke) conservering van kwetsbare objecten.
- In het evaluatierapport wordt een voorstel gedaan voor de opzet van het eindrapport, waaronder de keus van de te tekenen, te fotograferen en af te beelden objecten.
- Geëvalueerd wordt in welke mate de onderzoeksvragen beantwoord kunnen worden en of voor de uitwerking gewijzigde of aanvullende onderzoeksvragen gesteld moeten worden.
- Geëvalueerd wordt of aanvullende of gewijzigde eisen gesteld moeten worden aan de hieronder genoemde eisen van uitwerking en conservering.

- Na vaststelling van het evaluatierapport door het bevoegd gezag geeft de vergunningvrager opdracht tot uitwerking, rapportage en conservering volgens het vastgestelde evaluatierapport, rekening houdende met de vastgestelde termijn voor oplevering van het concepteindrapport.

7.1 Structuren, grondsporen, vondstspreidingen

Sporen worden uitgewerkt tot op het niveau dat nodig is voor het beantwoorden van de vraagstelling. Het is gezien het geringe oppervlak niet nodig om onderzoek te doen naar vondstspreidingen daar het onderzochte oppervlak zo klein zal zijn dat hierin geen relevante patronen waargenomen kunnen worden.

7.2 Analyse aardewetenschappelijke gegevens

De profielen bestaan naar alle waarschijnlijkheid hoofdzakelijk uit antropogene lagen. Deze zullen dan ook worden geanalyseerd door de senior KNA-archeoloog. Dit gebeurt echter wel in samenspraak met de fysisch geograaf die de natuurlijke lagen onder de antropogene pakketten zal bestuderen.

7.3 Anorganische artefacten

Anorganische artefacten dienen te worden geanalyseerd tot op het niveau dat nodig is om de vraagstellingen in dit PvE te beantwoorden.

7.4 Organische artefacten

Organische artefacten dienen te worden geanalyseerd tot op het niveau dat nodig is om de vraagstellingen in dit PvE te beantwoorden.

7.5 Archeozoölogische en -botanische resten

Archeozoölogische resten worden zo ver mogelijk op soort gedetermineerd. Voorts worden ze geanalyseerd tot op het niveau dat nodig is om de vraagstellingen in dit PvE te beantwoorden.

7.6 Beeldrapportage (objecttekeningen, foto's, kaarten e.d.)

Een representatieve hoeveelheid vondsten zal worden afgebeeld in het rapport. Daarnaast bevat het rapport minimaal een sfeerfoto en worden alle vlakken gedigitaliseerd en afgebeeld. Ook wordt minimaal één representatieve profielkolom per werkput afgebeeld (foto/tekening).

HOOFDSTUK 8 (DE)SELECTIE EN CONSERVERING

8.1 Selectie materiaal voor uitwerking

In principe zal al het relevante antropogene vondstmateriaal in aanmerking komen voor analyse. Op het moment dat er uitzonderlijk grote hoeveelheden vondsten uit het veld komen wordt direct contact opgenomen met het bevoegd gezag en de opdrachtgever. In het evaluatierapport kan een voorstel worden gedaan voor een strenge selectie. Deze selectie vindt echter primair plaats op inhoudelijke gronden en niet op financiële gronden.

8.2 Selectie materiaal voor deponering en verwijdering

Er dient een selectierapport te worden opgesteld waarin een voorstel wordt gedaan welke vondsten worden gedeponerd en welke worden verwijderd. De selectie geschiedt conform tabel 2 van specificatie PS06, Richtlijnen voor (de)selectie vondsten van Protocol 4001 Opstellen Programma van Eisen van de KNA 4.1 Landbodems.

Het selectierapport wordt - als onderdeel van het evaluatierapport - ter goedkeuring voorgelegd aan de depothouder (/eigenaar). In dit geval het Provinciaal Depot van de provincie Noord-Brabant (voor het adres zie: 9 Deponering). Pas na goedkeuring van het selectierapport door de depothouder (/eigenaar) kunnen de vondsten en monsters worden gedeponerd dan wel op een controleerbare wijze worden verwijderd.

8.3 Selectie materiaal voor conservering

In het selectierapport wordt tevens een voorstel gedaan voor de conservering en/of restauratie van vondsten. Naar verwachting zal het hier specifiek gaan om metaalwaar. In principe wordt al het vondstmateriaal gedeponerd. Voor de metaalvondsten geldt dat eventuele spijkers en andere vondsten die voor de uitwerking geen relevantie hebben en gedeselecteerd kunnen worden.

HOOFDSTUK 9 DEPONERING

9.1 Eisen betreffende depot

Vondsten en monsters dienen - na goedkeuring van het standaardrapport door de bevoegde overheid - te worden overgedragen aan het Provinciaal Archeologisch Depot van de provincie Noord-Brabant. Dit dient uiterlijk twee jaar na afronding van de archeologische onderzoeken te geschieden op basis van de KNA versie 4.1 en van de voor dit depot gelden eisen.

De originele onderzoeksdocumentatie dient - na goedkeuring van het standaardrapport door de bevoegde overheid - analoog en/of digitaal te worden geleverd aan het Provinciaal Depot. Dit dient uiterlijk twee jaar na afronding van het veldonderzoek te geschieden op basis van de KNA versie 4.1 en op voorwaarden van dit depot (zie de eisen versie 3 d.d. 01-01-2016 op <https://www.brabant.nl/dossiers/dossiers-op-thema/cultuur/erfgoed-en-monumenten/archeologie/-/media/9DD5EC5F875048AC97AD0A34FD3888D1.pdf>)

In de documentatie dient een bewijs van deponering van de digitale data aan het Elektronisch Depot voor de Nederlandse Archeologie (EDNA) te zijn opgenomen (bijvoorbeeld in de vorm van een print van de aanmelding of verwijzing naar de persistent identifier).

Provinciaal Archeologisch Depot van de provincie Noord-Brabant
Depotbeheerder de heer R. Louer
Waterstraat 16
5211 JD 's-Hertogenbosch
T: 06 18 30 32 25 (di-vr)
E-mail: rlouer@brabant.nl (depotbeheerder)

9.2 Te leveren product

Na afloop van het veldwerk wordt binnen 8 weken een evaluatierapport opgesteld dat voldoet aan de omschrijving in hoofdstuk 7 van dit PvE. Dit evaluatierapport geldt tevens als (de)selectierapport.

Het eindproduct van het onderzoek is een standaardrapport volgens KNA 4.1, protocol 4003, specificatie VS05, dat verder voldoet aan de bepalingen in dit PvE. De rapportage bevat in ieder geval de volgende onderdelen:

- samenvatting;
- inleiding;
- methoden;
- resultaten (waaronder een beschrijving van vlakken, profielen, vondstlagen, sporen en structuren en een beschrijving van vondsten);
- conclusies en aanbevelingen (o.a. een selectieadvies).

Verder worden aan de rapportage toegevoegd:

- Een kaart met de situering van de proefsleuven (puttenoverzicht);
- een afbeelding van het plangebied met daarop aangegeven welke aanbeveling(en) voor welk(e) deel/ delen van het terrein geldt/gelden;
- een overzichtskaart van alle sporen
- een overzichtskaart van de vondstspreading;
- een afbeelding van een doorlopend profiel met bijbehorende interpretatie;
- enkele sfeerfoto's van de relevante activiteiten op de veldlocatie;
- een sporenlijst;
- een vondstenlijst;
- Objectafbeeldingen van kenmerkende en / of bijzondere vondsten.

Van het conceptrapport wordt binnen één jaar na de goedkeuring van het evaluatierapport een bewerkbaar digitaal exemplaar geleverd, inclusief bijlagen en eventueel kaartmateriaal. De opdrachtgever en het bevoegd gezag worden in de gelegenheid gesteld om binnen 3 weken commentaar te leveren op de rapportage.

HOOFDSTUK 10 RANDVOORWAARDEN EN AANVULLENDE EISEN

10.1 Personele randvoorwaarden

Het onderzoek moet verricht worden door een BRL4000 gecertificeerd archeologisch bedrijf.

Het veldwerk wordt uitgevoerd door een team van ten minste twee personen. Eén van deze personen is een senior KNA-archeoloog. Deze persoon heeft ruime, aantoonbare ervaring met dit type onderzoek binnen de archeoregio.

De metaaldetector wordt gehanteerd door een detectorspecialist.

Vrijwilligers mogen deelnemen aan het veldwerk voor zover geen sprake is van (zeer) diepe sleuven. Mits zij voldoen aan de veiligheidseisen en de voortgang van het werk niet hinderen. Voorts mogen vrijwilligers nooit een vast teamlid vervangen.

10.2 Overlegmomenten

Voorafgaand aan het veldwerk vindt overleg plaats tussen de archeologisch aannemer, de aannemer van de sloopwerken en de opdrachtgever.

Het bevoegd gezag wordt ten minste één week voor de start van het onderzoek geïnformeerd over de startdatum.

Na afloop van het veldwerk worden zowel de opdrachtgever en het bevoegd gezag geïnformeerd over het einde. Indien gewenst kan dit gepaard gaan met een terreininspectie.

Indien het evaluatierapport hiertoe aanleiding geeft kan een overleg worden gepland waarbij de opdrachtnemer, opdrachtgever, het bevoegd gezag en de eigenaar van de vondsten (de depothouder) bij aanwezig zijn.

10.3 Kwaliteitsbewaking, toezicht, overleg en evaluatie

Het bevoegd gezag en de opdrachtgever houden toezicht op de werkzaamheden.

Indien tijdens het veldwerk belangwekkende zaken worden aangetroffen die niet in het PvE waren voorzien, vindt overleg plaats met het bevoegd gezag en de opdrachtgever.

Indien tijdens het veldwerk sporen of vondsten in grotere aantallen worden aangetroffen dan is voorzien in dit PvE, vindt overleg plaats met het bevoegd gezag en de opdrachtgever. Hierbij gaat het dan met name om zeer vondstrijke complexen die moeten worden afgewerkt in het kader van de profielgaten.

Indien substantieel van het PvE afgeweken dient te worden, dient hiervoor schriftelijk toestemming verkregen te worden van het bevoegd gezag.

Het conceptrapport wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de opdrachtgever en het bevoegd gezag. Namens het bevoegd gezag dient een senior KNA-archeoloog de rapportage te beoordelen.

Het commentaar wordt verwerkt in een definitieve rapportage.

10.4 Overige randvoorwaarden en aanvullende eisen

In alle gevallen waarin dit Programma van Eisen niet voorziet, vindt overleg plaats met de opdrachtgever en het bevoegde gezag.

De veiligheidsvoorschriften (veiligheidsplan) dienen te worden opgenomen in een draaiboek.

Dit PvE dient tijdens het veldwerk op de werklocatie aanwezig te zijn.

HOOFDSTUK 11 WIJZIGINGEN TEN OPZICHTE VAN HET VASTGESTELDE PVE

11.1 Wijzigingen tijdens het veldwerk

Indien tijdens het veldwerk vondsten en/of structuren worden gedaan waarvan de omvang, aard of complexiteit niet voorzien was, wordt direct contact opgenomen met de opdrachtgever en het bevoegd gezag. Samen met hen zal bepaald worden wat de te volgen strategie wordt.

Indien op grond van voortschrijdend inzicht wijzigingen in de strategie of werkwijze noodzakelijk of wenselijk worden dient de archeologische aannemer in overleg te treden met het bevoegd gezag en de opdrachtgever. Hiermee dienen afspraken te worden gemaakt aangaande deze wijzigingen en de daarmee samenhangende planning van de werkzaamheden alsmede eventueel meer- of minderwerk.

11.2 Belangrijke wijzigingen

Belangrijke wijzigingen worden als aanvulling op het PvE en in het evaluatie- en onderzoeksrapport opgenomen.

11.3 Procedure van wijziging na de evaluatiefase van het veldwerk

Na schriftelijke goedkeuring van het eindrapport door het bevoegd gezag en deponering van opgravingdocumentatie en vondstmateriaal is het project afgerond.

Als er na de evaluatie en selectie nog ingrijpende wijzigingen optreden n.a.v. de vraagstellingen, methodiek van uitwerking, conservering of rapportage, dient dit tijdig met het bevoegd gezag en de opdrachtgever te worden besproken.

11.4 Procedure van wijziging tijdens uitwerking en conservering

Als er na de evaluatie en selectie nog ingrijpende wijzigingen optreden n.a.v. de vraagstellingen, methodiek van uitwerking, conservering of rapportage, dient dit tijdig met het bevoegd gezag en de opdrachtgever te worden besproken.

LITERATUUR EN BIJLAGEN

Literatuur

Beurskens, P., 2018: *Archeologisch bureauonderzoek Markt 15-16 te Veghel, Gemeente Meierijstad*, Swalmen (Rapport 6708.002).

Boshoven, E.H./A. Buesink, 2009: *Gemeente Veghel, een actualisatie van de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart*, Den Bosch (BAAC rapport V-08.0120).

Burnier, C.Y., 2008: *Locatie 'Markt 17-18', gemeente Veghel, Een inventatiserend veldonderzoek*, Amsterdam (STAR 176).

Stichting voor Bodemkartering 1985: Bodemkaart van Nederland 1:50.000, blad 51 Oost, Eindhoven, Stiboka Wageningen.

BIJLAGE 1 BIJ HET PVE: LIJST MET TE VERWACHTEN AANTALLEN

Onderzoek	Verwachting
Omvang	Verwachte aantal m²
1552 m ²	200 m ²
Vondstcategorie	Verwachte aantallen (N)
Aardewerk	25
Bouwmateriaal	5
Metaal (ferro)	2
Metaal (non-ferro)	2
Slakmateriaal	1
Vuursteen	5
Overig natuursteen	5
Glas	1
Menselijk botmateriaal onverbrand	-
Menselijk botmateriaal verbrand	-
Dierlijk botmateriaal onverbrand	5
Dierlijk botmateriaal verbrand	-
Visresten (handverzameld)	-
Schelpen	-
Hout	-
Houtskool(monsters)	-
Textiel	-
Leer	-
Submoderne materialen	5
Monstername	Verwachte aantallen (N)
Algemeen biologisch monster (ABM)	-
Algemeen zeefmonster (AZM)	-
Pollen, diatomeeën en andere microfossielen	-
Monsters voor anorganisch chemisch onderzoek	-
Monsters voor micromorfologisch onderzoek	-
Monsters voor luminescentiedatering (OSL)	-
Monsters voor koolstofdatering (¹⁴ C)	-
Vismonsters	-
DNA	-
Dendrochronologisch monster	-

**BIJLAGE 2 BIJ HET PVE: OVERZICHT TE RAADPLEGEN
SPECIALISTEN/SPECIALISMEN**

Vondstcategorie	In PvE voorschrijven "Raadplegen bij PvA"	In PvE voorschrijven "Raadplegen bij veldwerk"	In PvE voorschrijven "Raadplegen bij uitwerking"
Aardewerk	nee	nee	ja
Bouwmateriaal	nee	nee	ja
Metaal (ferro)	nee	nee	ja
Metaal (non-ferro)	nee	nee	ja
Slakmateriaal	nee	nee	ja
Vuursteen	nee	nee	ja
Overig natuursteen	nee	nee	ja
Glas	nee	nee	ja
Menselijk botmateriaal onverbrand	nee	nee	ja
Menselijk botmateriaal verbrand	nee	nee	ja
Dierlijk botmateriaal onverbrand	nee	nee	ja
Dierlijk botmateriaal verbrand	nee	nee	ja
Visresten	nee	nee	ja
Schelpen	nee	nee	ja
Hout	nee	nee	ja
Houtskool(monsters)	nee	nee	ja
Textiel	nee	ja	ja
Leer	nee	nee	ja
Submoderne materialen	nee	nee	ja
			ja
Monstername			
Algemeen biologisch monster (ABM)	nee	nee	ja
Algemeen zeefmonster (AZM)	nee	nee	ja
Pollen, diatomeeën en andere microfossielen	nee	nee	ja
Monsters voor anorganisch chemisch onderzoek	nee	nee	ja
Monsters voor micromorfologisch onderzoek	nee	nee	ja
Monsters voor luminescentiedatering (OSL)	nee	nee	ja
Monsters voor koolstofdatering (¹⁴ C)	nee	nee	ja
DNA	nee	nee	ja
Dendrochronologisch monster	nee	nee	ja